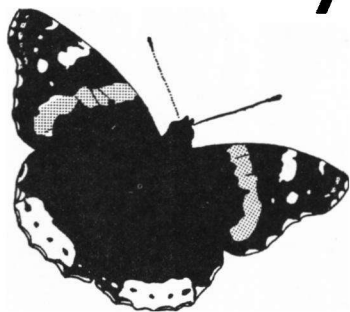

Mythe van de Atalanta

Door hun fascinerende schoonheid en levenscyclus zijn vlinders al eeuwenlang een bron van inspiratie en symboliek. Jos Dost leidt ons binnen in deze wereld der overleveringen, die vaak vol levenswijsheid zijn.

Door de eeuwen heen hebben vlinders een sterke aantrekkingskracht uitgeoefend op de fantasie van de mensen. Wie de literatuur bestudeert komt tot de ontdekking dat deze kostelijke creaturen heel veel invloed hebben gehad op leven en handelen van hele gemeenschappen. Men vindt dit terug in de overleveringen, die tot vandaag gebleven zijn. Daarin komt men veelal een diep geworteld samenleven met de natuur tegen, dat, zo lijkt het, vandaag nog maar sporadisch voorkomt. Veel komt voort uit geloof, maar vaak nog meer uit bijgeloof. Realiseert men zich echter in welke omstandigheden deze overleveringen zijn ontstaan, dan zullen wij ons moeten hoeden voor het veroordelen hiervan.

Geloof in iets bovennatuurlijks, gevoed door een grote mate aan fantasie heeft mensen door de eeuwen heen steeds weer de wonderlijkste visioenen voor de geest gebracht. Om een verklaring te weten voor iets onbegrijpelijks ontstonden de wonderlijkste verhalen, die ons veelal een blik gunnen in de achtergronden ervan.

Een voorbeeld van hoe het vlinderleven op het gebied der religie een duidelijke indruk maakte, is de legende over Budha, een religieus leidsman uit de Aziatische geschiedenis. Ook hij, tegen wie velen opzagen als een godheid,

ontdekte in zijn laatste dagen het betrekkelijke en onvolkomene van mens en werk. Het beschouwen van het leven om zich heen stelt beter in staat iets waardevols over te brengen, dan alles wat er geschreven staat in boeken. Tegenover zijn gelovigen erkende hij, sprekend over de diepere gevoelens die hem beroerden: vlinders, ik dank jullie. Vliegend van bloem naar bloem, teer en toch zo onaantastbaar mooi. Van jullie heb ik meer geleerd dan uit alle heilige boeken. Als rups leefden jullie dichtbij of op de aarde, ja in gebondenheid aan de aarde, met als doel het goede voedsel tot je te nemen. Velen vallen ten offer aan ziekten, vijanden in allerlei vorm. Maar als je alle gevaren en verleidingen hebt doorstaan, komt het ogenblik van voltooiing. Het oude lichaam moet verdwijnen en een nieuwe zal ontstaan. En na een tijd van schijndood zul je, onherkenbaar schoon en volmaakt terugkomen. Nu niet afhankelijk van één plaats, neen jullie kunnen je voortbewegen, voortgestuwd door de beweging der vleugels, glijdend op de wind. Als vijanden verschijnen kunt ge ontkomen. Ik heb geleerd van het leven, dat in de ogen der mensen wordt gezien als het nederigste in de schepping. Wie leert uit de neitigste dingen ontdekt de grootheid der dingen.

Mythe van Atalanta

Uit een geheel andere bron is de geschiedenis van de ook bij ons bekende Atalanta vlinder. De Griekse mythologie met haar goden en godinnen levert ons de legende van het ontstaan van de naam dezer vlinder.

Een koning van het eiland Scyrus voor de Griekse kust, zo wil de legende, had een beeldschoon dochttertje. Diep zwart was haar haar, helder rood haar wangen, hemelsblauw haar mooie ogen. Ze was bekend om haar enorme vlugheid. Geen van de jongens of meisjes uit haar vaders rijk had het ooit van haar gewonnen in hardlopen en verspringen.

Toen zij de leeftijd daarvoor had bereikt wilde haar vader dat zij een man zou kiezen om mee te trouwen. Atalanta, zoals zij heette, had daar nou echt geen zin in. Ze wilde liever huppelen en dartelen, bloemen plukken in de prachtige bloeiende weiden en parken, of krijgertje spelen met haar speelgenoten, dan opgesloten te zijn in een marmeren paleis, en aan haar verplichtingen te voldoen tegenover een echtgenoot.

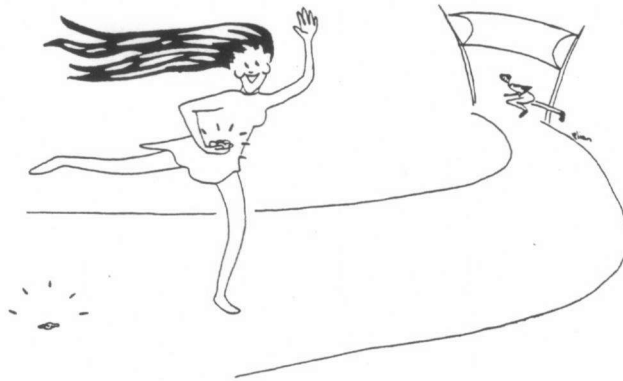
Haar vader drong voortdurend aan om haar tot een beslissing te brengen en ze durfde ook niet ongehoorzaam te zijn aan hem, van wie ze zeer veel hield. Om hem tevreden te stellen bedacht ze een list. Zelfverzekerd van haar snelheid, niemand had haar ooit verslagen, stemde zij ermee in, met die jongeman te trouwen die haar bij een wedloop zou verslaan.

Zeer vele vrijers boden zich uiteraard aan. De kans om met een prinses te

trouwen lokte vele jongemannen. Op de dag dat de wedstrijd begon hadden zich velen verzameld en een ieder keek vol spanning toe hoe de prinses elke wedstrijd weer haar aanbidders versloeg. Steeds weer was zij al gearriveerd als de ander nog niet bij de eindstreep was verschenen. Ze was zich zo bewust van haar snelheid dat ze menigmaal terug liep, om haar tegenstander heen, om als een pijl op de eindstreep toe te stormen. Velen had zij reeds zo vernederd en dat bracht haar tot een grote mate aan overmoed.

Eén kandidaat was er tenslotte nog over. Hippomenes. Deze, die zo snel kon lopen als het beste raspaard, vreesde toch dat er voor hem weinig kans bestond op een overwinning en de daaraan verbonden beloning. En hij zou toch zo graag trouwen met Atalanta, want hij kende haar reeds heel lang en hield oprecht van haar.

Hij zonderde zich af en vroeg de Godin der schoonheid om raad. Deze fluisterde hem in dat hij van afstand tot afstand stukjes glinsterend goud op de renbaan moest strooien voordat hij aan de wedren begon. Hij volgde haar raad op en toen het zijn beurt was snelden zij beiden over de baan. De overmoedige Atalanta liet zich echter verleiden telkens even te stoppen om een stukje goud op te pakken dat ze op de weg zag schitteren. Hoewel

ze wist met een niet te verwaarlozen tegenstander te doen te hebben liep ze soms een eindje terug om een vergeten stukje goud op te rapen. Daardoor lette ze niet voldoende op haar tegenstander en toen ze dacht met een flinke sprong de eindstreep als overwinnaar bereikt te hebben, klonken haar de triomfantelijke juichkreten van Hippomenes in de oren. Atalanta de onverslaanbare was overwonnen. In plaats van haar nederlaag te erkennen en haar belofte te houden, weigerde ze daaraan te voldoen. En voordat iemand haar kon tegenhouden snelde ze weg en verdween in de aangrenzende velden. Men snelde haar na, maar juist toen men dacht dat zij vermoed vaart minderde en stil stond bij een bos brandnetels verdween ze voor de ogen van haar achtervolgers. Eerst dacht men dat ze zich in het hoge gras achter de brandnetels verstopt had. Men zocht de gehele dag, de volgende dag, maar Atalanta was en bleef weg.

Wat was er gebeurd? Om haar te straffen voor het schenden van haar belofte en haar te laten boeten voor het leed, dat zij Hippomenes had aangedaan, had de Godin der schoonheid haar veranderd in een onoogelijke zwart gedoornde rups. En om te maken dat niemand haar zou aanraken moest zij leven in de verwerpelijke brandnetel. Dit zou haar leefruimte zijn en haar voedsel. En om te overleven moest ze zelf dagelijks haar eigen onderkomen spinnen om zo nog enigszins beschermd te zijn. Daarbij kon ze alleen in de nacht haar huisje verlaten en voedsel tot zich nemen. Smeken hielp haar niet meer. Het enige wat haar nog werd beloofd was dat zij aan het eind van haar verborgen leven nog enige malen de zon zou aanschouwen. Dan, zo werd haar gezegd, zou ze nog even, net als vroeger kunnen vliegen over velden en paden. Maar voor altijd zouden zij en haar nageslacht herinnerd worden aan het breken ener belofte. Slechts in het laatste van haar leven zou zij weer de zwarte glans bezitten van haar haren, het rood harer wangen en het diepe blauw der ogen. Hippomenes was wanhopig. Zijn oprechte liefde deed hem het aan

hem gedane onrecht vergeven. Hij dwaalde moedeloos door het hoge gras en tussen de brandnetels en voortdurend riep hij haar naam. ATALANTA-----ATALANTA.

Maanden later toen hij weer op zoek was, zette zich een prachtige vlinder op zijn mond. Het was alsof die hem wilde kussen en vloog dan plotseling weg, naar de bloemen die rijkelijk hun geuren en pracht verspreiden.

Hij vroeg de Godin der schoonheid wat dit had te betekenen en zij vertelde hem welke straf zij Atalanta had opgelegd. Bedroefd smeekte hij haar ook hem in een vlinder te veranderen, evenzo als zij Atalanta had gedaan. Zij was ontroerd over zoveel liefde dat zij zijn bede verhoorde.

Sedert die tijd, zo wil de legende, darten beiden in het hoge luchtruim. Hij nam haar mee op verre reizen en tot vandaag de dag kunnen we elk jaar weer bewonderend aanschouwen wat het verbreken van een belofte door de echte liefde heeft voortgebracht. Overal, in velden, maar ook dorpen en steden, als de zon schijnt, tot ver in het jaar verblijven zij ons met hun aanwezigheid. En hoewel ver van hun oorspronkelijke geboortegrond, is het net of ze nog steeds vervuld zijn van de energie, die ze eens bezaten toen ze als tegenstanders elkaar ontmoetten. En de legende besluit met te vermelden, dat men op de buitenvleugels duidelijk het jaar kan lezen van de eerste metamorfose. Kijk maar eens goed. Het getal 81.

Mogelijk dat deze geschiedenis in onze rationele denkwereld overkomt als onwerkelijk. Wetenschappelijk is er natuurlijk ook niets mee te doen. Het verklaart echter wel hoe mensen in de tijd van het ontstaan dezer geschiedenis bezig waren met hun natuurlijke omgeving en hoe in een land dat toch al zo beheerst werd door allerlei mythologische verschijningen al gauw werd gezocht naar een mysterieuze verklaring. En laten we eerlijk zijn. Zit niet in een ieder van ons een beetje van die mystiek?